

PRENSO
CORONA

Nº 175

ARIANY

Setembre - Octubre 1991

El temps passa i...

* Dia 1 de setembre ens va deixar madò Maria Riera Mas (Burballa), tenia 82 anys.

Descansin en pau.

* Dia 5 de setembre ens va deixar madò Antònia Ribot Genovart (Petita), tenia 88 anys.

* Dia 7 de setembre es varen casar n'Andreu Xavier Sallenas Real, de Palma amb n'Antònia Mestre Mestre, d'Ariany, es varen casar a l'església d'Ariany.

* Dia 7 de setembre es varen casar n'Antoni Lluís Casellas Ripoll, de Palma, amb na Maria Magdalena Genovard Cabdentey, d'Ariany, es varen casar a l'església d'Ariany.

ARIANY

Revista Local Independent.
Plaça de sa Creu, 2
07529 Ariany
Telef.: 56 12 87
D.L.: PM 207-1971

Grup de redacció i montage

Gabriel Frontera Mestre
Jaume Taberner Ribot
Catalina Pont Julià
Joan Molines Julià
Tomeu Bauçà Frontera
Margalida Taberner Ribot

Han col·laborat a n'aquest número

Escola d'Ariany
Conselleria de Cultura, Educació
i Esports.

Joan Frontera
Joan Ferrer Ramis
Germanes Rubí (distribució)

Imprimeix

Apòstal y Civilizador
Petra

Nota: La revista no s'identifica amb els diferents escrits que en ella apareguin, aquests expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Portada: La portada d'aquest número ha estat realitzada en motiu del nº 175 de la revista.

* Dia 26 de setembre ens va deixar madò Francisca Font Ribot (Polla), tenia 92 anys i era viuda.

* Dia 28 de setembre ens va deixar l'amo en Lluís Estelrich Molinas (Beto), tenia 75 anys i era casat.

Nota: Les persones que estigui interessades en que es publiqui qualche fotografia l'han de fer arribar a la redacció de la revista.

* Dia 18 de setembre va néixer en Miquel Ribot Melis, fill d'en Miquel Ribot i de na Catalina Melis.
Enhorabona als seus pares!

* Dia 14 de setembre es varen casar en Jaume Genovard Riutort, d'Ariany, amb na Maria Francisca Sureda Vallespir, de Manacor, es varen casar a l'església d'Ariany.
Enhorabona a les tres parelles.

Aquest exemplar que teniu entre mans és el nº 175 de la revista *ARIANY*, dir nº 175 pot semblar poc o al mateix temps semblar molt, avui en dia, en el temps que coneixem un número 175 d'una revista com aquesta pareix que no té sentit, ja sigui perquè és una revista més bé feta de manyan, té un àmbit restringit de difusió, etc; però no! aquest nº 175 d'aquesta revista representa molt, o al menys hauria de representar alguna cosa més de lo que representa, treure 175 números al carrer d'una revista com aquesta no és gens fàcil, aquesta "petita" revista ha passat per moltes mans fins a arribar a n'aquest nº 175, recordau com i quan va començar, no podem deixar de nomenar a D. Mateu Amorós pare de la petita revista, un fol doblegat a tamany quartilla, d'aquí el nom de "Sa Fulleta", fulleta que ha anat evolucionant fins avui, hi ha hagut interrupcions en el camí que podien fer pensar que "Sa Fulleta" ja no es tornaria aixecar, però també hi ha hagut temps de ressorgiment que per l'empenta d'uns quarts s'ha aixecada altra vegada.

A lo millon hauria estat més vistós fer un número guixat o extraordinari per celebrar aquest aconteixement, segur que sí, però no ho hem fet, i no ho hem fet perquè no nos agradi, no ho hem fet perquè no nos agrada anar de genollons a demanar que ens facin un article, a lo millon amb un poc més de sentiment cultural hauria sortit més guixat, segur!

Actualment pareix que "Sa Fulleta" passa per una època bona, surt més o menys puntual, surt amb el número de pàgines que la situen dins la mitjana de revistes, etc, etc; però si us n'adonau compte som quatre o cinc que la fem sortir al carrer, d'aquesta manera hi ha el perill de cansar-nos i que "Sa Fulleta" mengui, no és el nostre desig i per això hi posam tanta il·lusió i honores de feina; cada número que surt és una aventura per les poques col·laboracions que tenim, en les vostres mans està que surtin molts més números de "Sa Fulleta".

El patrimoni històrico-artístic

CONSELLERIA DE CULTURA,
EDUCACIÓ I ESPORTS
GOVERN BALEAR

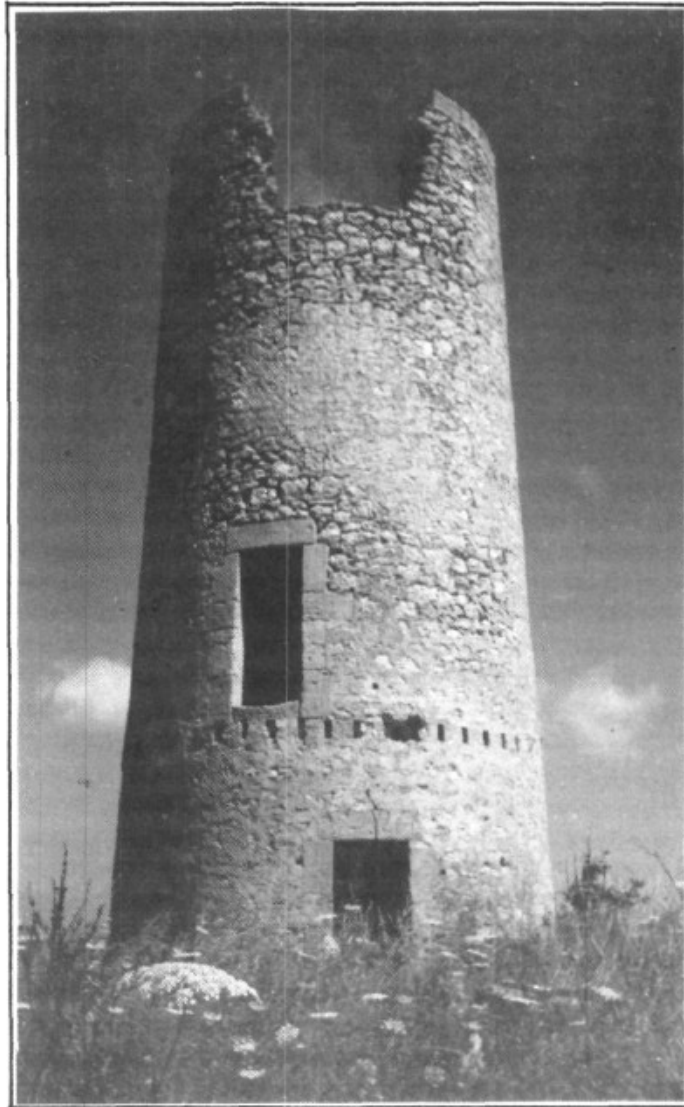
Començarem, al passat número, un estudi damunt els molins arianyers, on explicarem les generalitats dels molins així com unes conclusions a manera de resum. Ara, a continuació, detallarem un per un els molins, en les seves característiques fonamentals, significant un cop més, que les conclusions exposades, són en base a consultes i estudis directes dels molins. Possiblement hi hagi qualche dada que no sia la correcta, però com que la quasi totalitat de informació és oral, res hem trobat escrit, i damunt mateixes situacions, hem tengut versions distintes, hem fet més o manco una recopilació, que creim no deu estar molt enfora del que eren els molins durant la seva època daurada de funcionament.

Començarem pel MOLI D'EN MARINERO, aquest molí s'alça majestuós a l'entrada del poble, venint desde Maria. L'Estat de conservació exterior, és més o manco bo, exceptuant la part superior de la torre, que té un troç esbucat, degut a que quan desmontaren la maquinària, no tingueren molt d'esment en destroçar la torre. Pel mateix fet, tota l'escala interior, està destruïda.

En quant a les dades, hem comptat 37 escalons de marès, la majoria inexistents, que tenen una llargària de 78 cm. i una alçada de 22 cm.

Té un diàmetre de 3'20 m. la qual cosa, el converteix en el més ampla d'Ariany, superant inclús la mitjana dels molins mallorquins.

Encara que només pels indicis de jàsseres, es poden distingir dos pisos i el pis superior a on segurament hi havia les moles, fet aquest no confirmat, però que nosaltres certificaríem en el risc d'equivocar-nos.

Molí d'En Marinero.

*****

El portal, fa 1'70 d'alçada i al primer pis, té una finestra que donava a l'envelador.

Al voltant de la torre i a l'altura de la finestra, hi ha uns forats, d'on sembla hi sortien uns taulons. Això dona a entendre, que tenia un porxo o una casa aferrada i que al mateix temps, tenia un terrat que servia com a envelador. Encara que d'això no en quedi constància ni gràfica ni de runes, fonts orals ens ho han confirmat.

A n'aquest molí, també el coneixem pel Molí d'En Sureda, ja que en principi, va pertànyer a una família de Son Sureda de Manacor i el tenien llogat. Els

moliners, que venien de fora, romanien a la casa de la Plaça de la Creu, on ara hi viu en Gabriel Moncades, fins que vengueren els primers moliners que es recorden d'aquest molí; foren els pares de Madò Antònia Reiat Puigserver, (Madò Molinera), que vengueren a Ariany quan Madò Antònia només tenia tres mesos. Si tenim en compte que Madò Antònia va arribar als 100 anys i que ara en fa uns 10 que va morir, arribarem a la conclusió que els primers moliners coneguts daten de devers l'any 1880.

Aquest molí es diu d'En Marinero, perquè es suposa que qualche moliner tenia aquest

Els molins de vent a Ariany (II) --5--

malnom i ja li va quedar al molí.

Per aquest molí, també hi passaren l'Amo En Bernat Gener, abans de construir el seu molí i el darrer moliner, segons tots els indicis, fou l'Amo En Guillem Bauçà, també conegut per Guillem Moliner o Guillem Quixa, ara fa uns 75 anys.

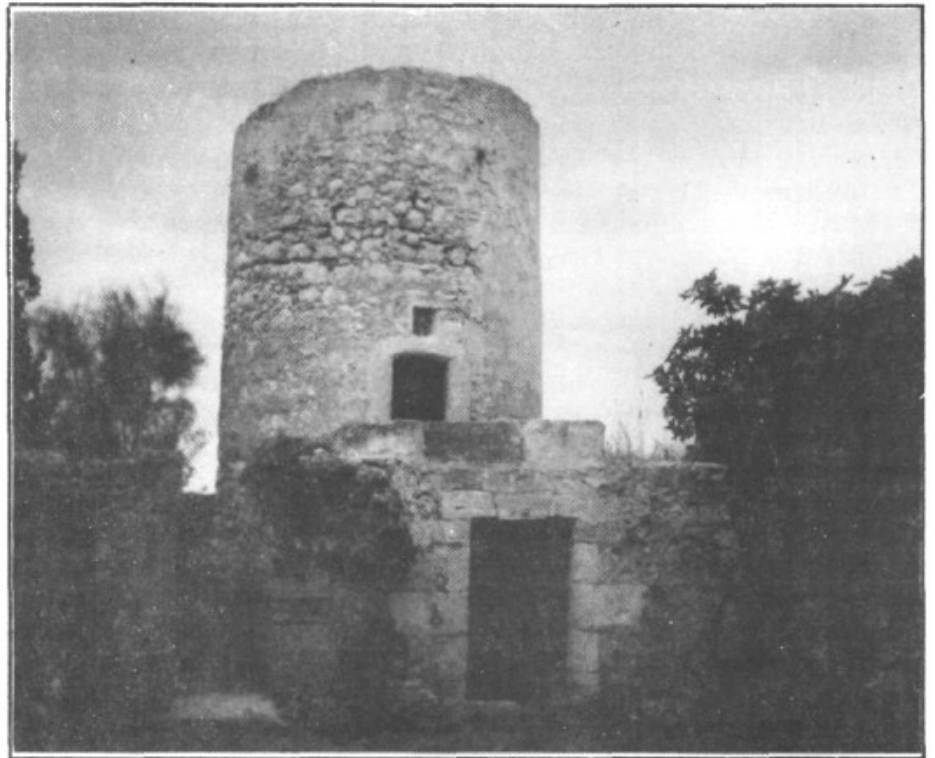
Si seguim el recorregut, ens trobam el MOLI D'EN RIGO. Encisador, màgic, sembla voler passar despercebut, com si volgués que el deixassin tranquil, amagat, tal volta, perquè en veure'l no recordi a la gent fets que allà occurriren.

Sols arribar-hi, t'atreu, té una escala de pedra exterior que et porta de seguida al cintell, per inspeccionar la seva torre truncada per la manca d'apreci de certa gent dels monuments dels nostres avant-passats.

La torre està referida i com si volgués donar a entendre que ell és el primer d'Ariany, o que allà va haver-hi un "mestre de Molins", hi ha uns dibuixos a la mateixa paret on es pot apreciar un molí en les seves aspes i diverses maneres de posar veles. Tal volta aquí, el Mestre, va ensenyar als moliners arianyers les diverses tècniques per controlar o millor aprofitar el vent. Aquest, és el primer detall, després podem observar damunt el portal de la torre, una capelleta, on segurament hi havia una Sta. Bàrbara, patrona dels moliners.

El cintell, està mig esbucacat i la torre escapçada, degut a que un temps, va esser colomer i es va tapar d'uralita. I ja baixant, trobam una caseta amb un sòtil que va esser de bòveda, ara ja no, ja que l'envelador va passar per ull i l'acondicionaren en materials més moders.

Al fons de la caseta, s'hi aixeca el molí. Un detall curiós, és que fins el primer pis, està referit i que els escalons, no n'hi ha cap però ho sembla per la grossor del forat de la paret,

Molí de C'an Rigo.

*****

devien esser de fusta. A partir del primer pis els escalons, eren com tots, de marès. Això, en una primera aproximació, pareix esser, que a part de la casa, la part inferior del molí estava habitada i l'accés al molí devia esser per la porta del terrat envelador, encara que també s'hi devia poder accedir des del interior de la vivenda.

Tampoc no hi ha senyals de moles, però segurament estaven a la part superior del molí.

Aquest molí es diu d'En Rigo, perquè com el seu nom indica, era de la família Rigo d'Ariany. Aquesta família, era rica i no l'explotava sino que el tenia llogat.

Possiblement també fa uns 75 anys que va deixar de funcionar i el darrer moliner fou l'Amo En Francesc Orell.

Seguint el recorregut, enfilam el carrer de Vista Alegre i ens trobam el MOLI D'EN GUILLEM GENER, també anomenat d'En Piulo.

Es el molí més ben conservat d'Ariany, tal volta perquè fou el darrer en funcionar, fins l'any 1931.

Aquest molí el va construir l'Amo En Josep Sociés (Piulo), empleant la mateixa maquinària del que coneixem actualment pel d'En Piulo. al desmontar aquest per manca de vent allà on estava situat. Després, el va comprar en Guillem Gener i el tengué fins que acabà de funcionar ara fa uns 60 anys.

S'ha de fer notar, que al final del seu funcionament, ja no s'empraven les veles, sino que funcionava amb un motor de gas-oil.

Però encara que deixàs de funcionar, els amos seguien en el negoci de moldre gra i és així, que es trasportaren allà on hi ha actualment "Sa Farinera" havent-hi encara ara, les moles ja desmuntades que fan l'74 m. de diàmetre i que passaren com hem dit abans, del molí d'en Piulo,

El patrimoni històrico-artístic

al D'en Guillem Gener, per acabar a "Sa Farinera".

El molí, està ben conservat; la torre, està al complet, únicament i manquen les aspes i els congruny amb el capell.

Té 2'66 m. de diàmetre i els escalons fan 54 cm. de llarg per 22 cm. d'alt. Té 46 escalons en perfecte estat de conservació i del primer pis, surten dues portes que donen a l'envelador. Encara queda el testimoni de l'escaló romput que originà l'accident d'En Pedro que relatàrem al passat número.

Les moles estaven al pis inferior i encara hi queden senyals.

A la torre, s'hi pot entrar desde la casa per un portal ojival, o per una pallissa per la dreta de la torre que era a on hi havia els sacs i per on sortia la farina.

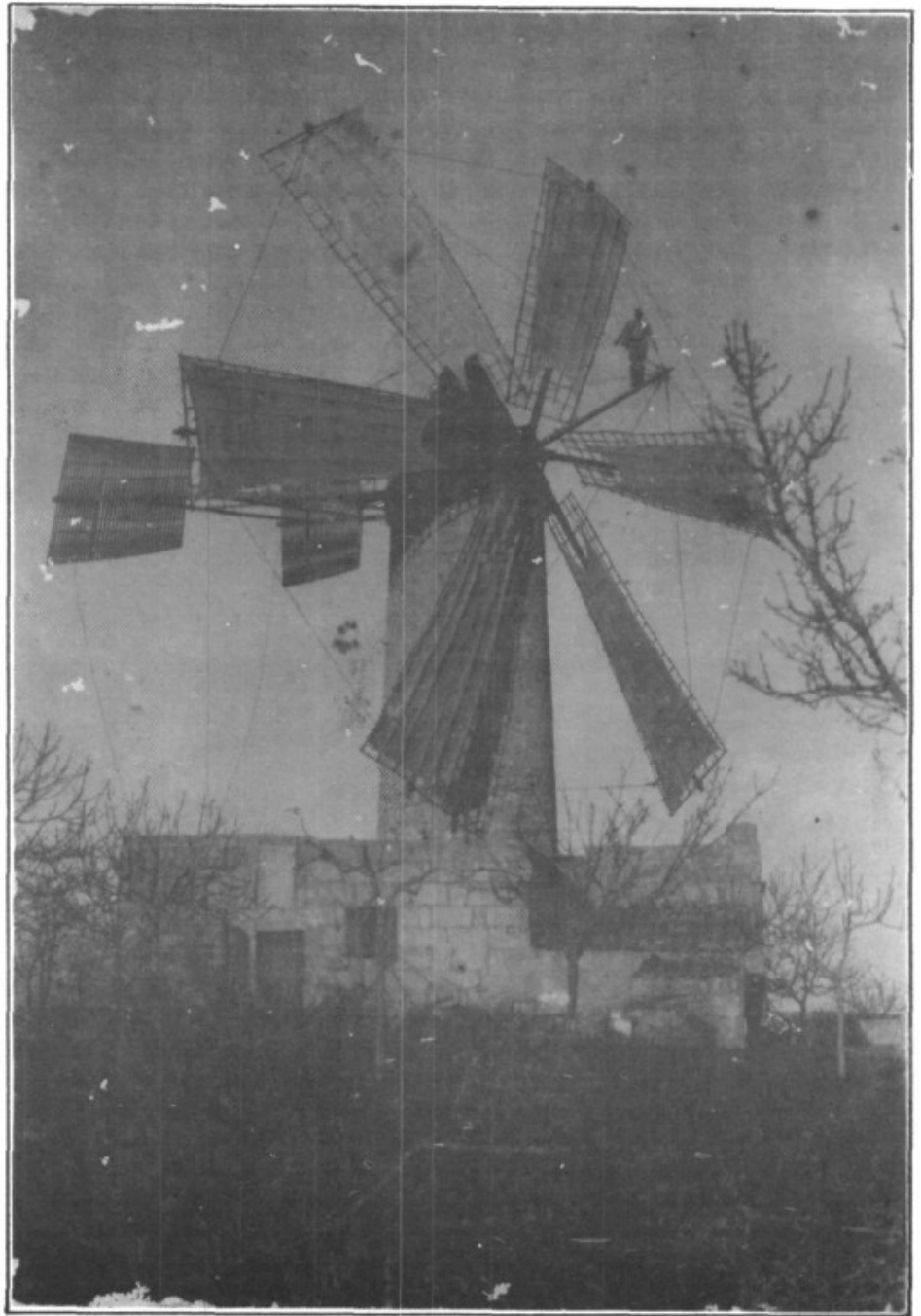
Ja defora del molí, a la torre, criden l'atenció, 4 argolles de pedra empostrades a la torre, per fermar les aspes quan no era precís que funcionassin.

L'envelador, enrevolta el molí i està perfectament conservat.

La casa del molí, també està ben consevada i en lleugeres modificacions, podria esser habitada.

Al visitar el molí, els amos actuals, ens mostraren un molí manual que funcionava "es temps de sa Fiscalia" es a dir durant la Guerra Civil i allà on estava instal·lat. Actualment, queden les dues moles que fan 47 cm. de diàmetre per 19 cm. de gruixa.

Aquest molí, funcionava manualment i s'emprava el temps de la Guerra, quan la producció s'havia d'entregar a l'Estat i després ho repartia mitjançant les cartilles de racionament. La gent, com és normal, no declarava tota la producció i el que retenia, ho guardava amagat, capolant-ho a n'aquests molins manuals, amagats i anant prou alerta de que ningú sabés que

Aquesta fotografia és del Molí d'en Guillem Gener, també anomenat d'en Piulo; la fotografia pertany a quan el molí encara funcionava i gràcies a ella ens podem fer una idea de com eren els molins en ses antenes i ses veles posades, si tenim en compte que aquest molí fa uns 60 anys que ja no funciona aquesta fotografia pot tenir de 65 a 70 anys, o perventura més.

Aquest home que podem veure damunt el caparrot de les antenes és l'amo en Guillem Costa Ribot (l'amo en Guillem Gener), que era el propietari del molí; la fotografia la mos ha cedida la seva filla Maria i sens dubte té un gran valor històric.

Els molins de vent a Ariany (II) -7-

feien aquesta feina ja que sempre hi havia qualcú que podia avisar a "sa Fiscalia" i després, a part de prendre-los el blat, també les posava una multa.

Deixem el molí d'En Guillem Gener i seguint per el mateix carrer, a 100 metres, trobam el del seu germà Bernat.

EL MOLÍ D'EN BERNAT GENER, va construir-se devers l'any 1914. També té una casa adjunta i les característiques són molt semblants a les d'En Guillem.

Té 2'76 m. de diàmetre i 44 escalons que fan 51 cm. de llarg per 22 cm. d'alt. Una característica d'aquests escalons, és que estan enrajolats.

A l'altura del primer pis, té dues portes que donen a l'envelador i una jàssera de fusta de 35 cm. d'ampla amb un forat per on es veu passava una espiga per girar la maquinària i les moles que estaven a la part més baixa del molí.

A l'altura del segon pis, hi ha una altra jàssera.

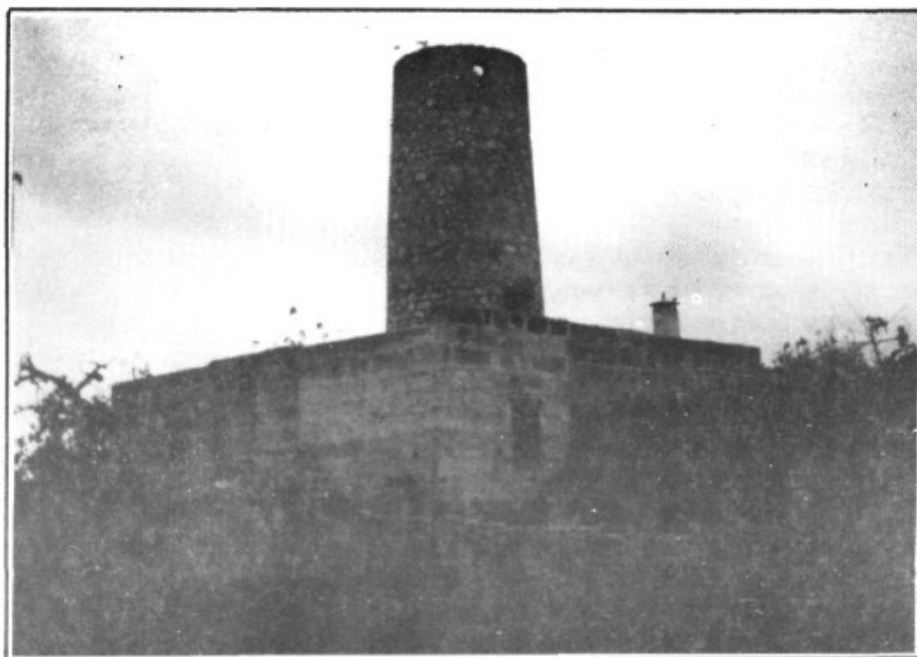
El molí únicament té una entrada ojival i l'estat de conservació es bastant acceptable, encara que els escalons no són sencers fins a dalt.

L'envelador, enrevolta la torre en la seva totalitat, encara que hi ha un afegit a la casa que deixava sense terrat una part de la torre.

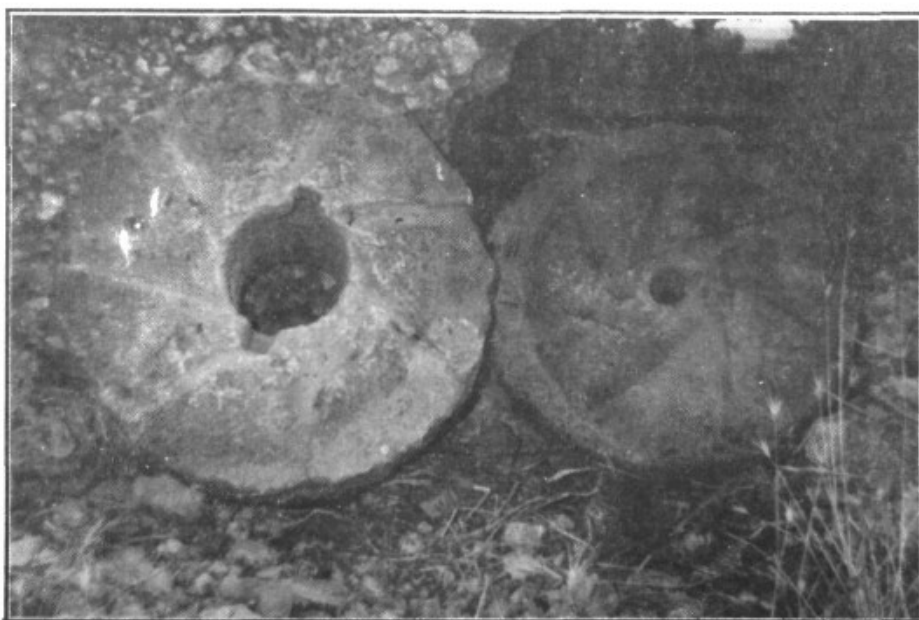
Les anelles de sujecció de les antenes són de ferro i estan empotrades a la torre.

La casa, té les teulades esbucades i l'accés al molí era o bé per la cuina, o per un quarto que sembla hi havia al costat de la cuina.

Aquest molí, quan estava construït, un dia de temporal es va esbucar i es va haver de construir un altre cop. Va deixar de funcionar poc abans de la Guerra Civil, però l'Amo En Bernat traslladà la farinera a la casa del carrer Dameto que actualment pertany a Madò Joana Capó. I com si les desgràcies el

Estat actual del molí d'en Guillem Gener o d'En Piulo.

Aquestes són les moles del molí manual que hi havia al molí d'en Guillem Gener, aquest molí s'empirava per fer farina el temps de la Fiscalia.

*****

perseguisin, aquesta farinera es pegà foc i aquí s'acabà la seva feina de fariner a Ariany.

Seguint la ruta, ens podem dirigir a l'anomenat MOLÍ D'EN XAROP també conegut per MOLÍ D'EN CAMUNES.

Hem de dir, que ens ha estat

impossible entrar-hi, degut a que l'entrada es fa per una caseta que actualment està tancada, per tant, no podem detallar el interior.

L'exterior, respon a les mateixes característiques del Molí d'En Mariner. Torre ampla

--8--

El patrimoni històrico-artístic

amb una finestra que era la que donava a l'envelador.

L'envelador tampoc existeix però si els indicis en uns forats al voltant de la torre, d'on sortien els taulons que formaven la porxada.

Es l'únic molí, que al cap de dalt de la torre, encara conserva el congreu fixe de fusta per on es desplaçaven els engranatges de les antenes.

L'estat de conservació extern, és perfecte, ara bé, se l'hi han afegit una sèrie de casetes i solls que han duit a perdre l'encant de la torre que per altra part, s'alça majestuosa envoltada d'arbres.

D'aquest molí, la gent en sap molt poca cosa; únicament ens han dit que l'Amo En Guillem Bauçà (Cuixa o Moliner), va fer-hi feina i que fa uns 75 anys va deixar de funcionar.

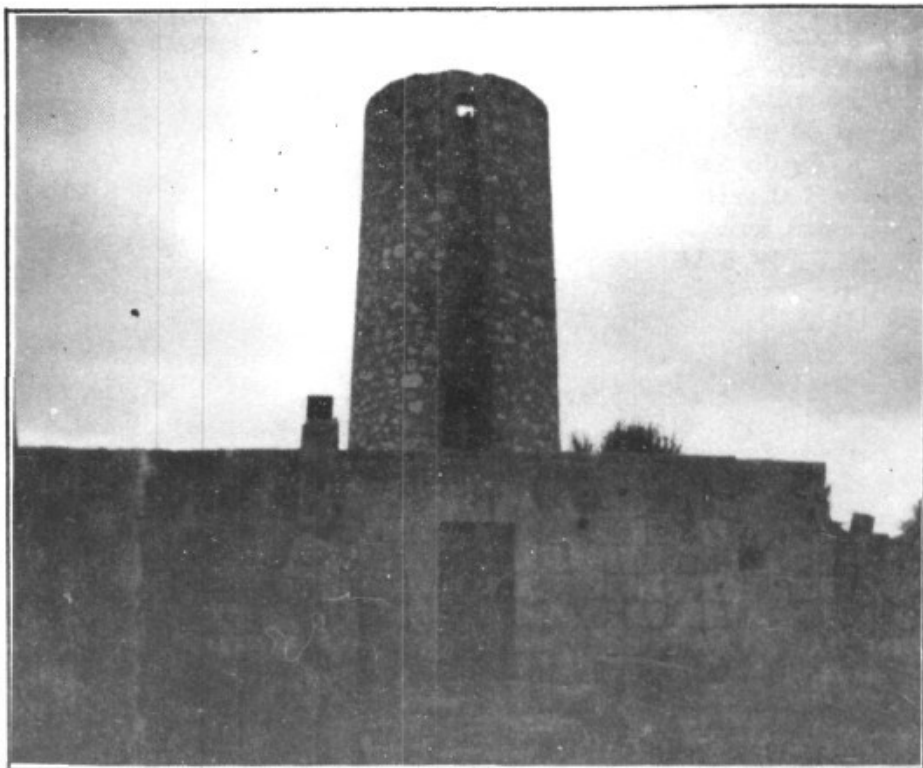
I ja per acabar, ens dirigim cap al Camí d'es Camp on trobam una torre escapçada que respon al nom de MOLI D'EN PIULO.

Aquest molí, va pertànyer a l'Amo En Josep Socies de malnom Piulo. Però resultava que estava situat a una zona baixa i per tant, en nombroses ocasions, mancava vent, per tal motiu, el va desmontar i va emprar les maquinàries i part del material per construir el que es coneix pel d'En Guillem Gener.

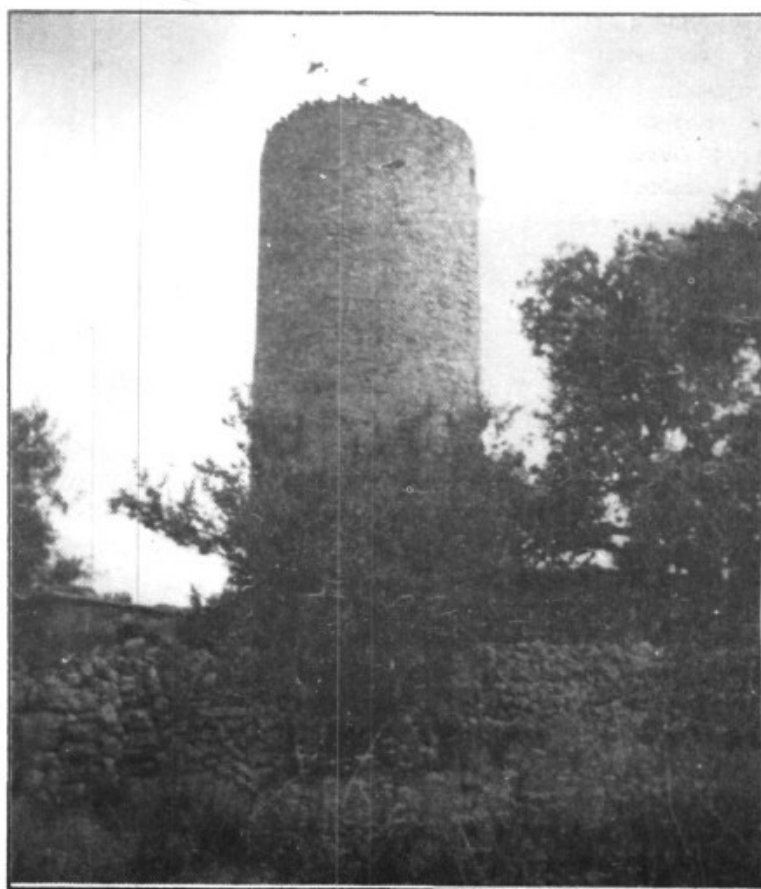
Actualment, es conserva mitja torre amb el portal i la finestra de l'envelador. El interior, està esbucat, havent-hi crescut dedins una figuera.

Donant una primera aproximació, sembla que la torre era bastant baixa, basta veure l'altura que té la finestra de l'envelador i segurament no tendria més que el doble d'alçada que té ara.

Recorda algú, que per assustar als infants, deien els pares que a n'aquesta torre hi habitava l'Amo d'es Sac que s'en duia els nins que no menjaven o no feien bonda. Segurament seria per

Molí d'En Bernat Gener.

Molí d'En Xarop o d'En Camues.

Els molins de vent a Ariany (II) -9-

l'aspecte fantasmagòric que presenta l'estat actual, figura inclosa.

Aquest molí, és de la mateixa època que el d'En Marinero i el d'En Xarop i per tant responia a les mateixes característiques.

Fins aquí, hem parlat dels molins de vent d'Ariany, però entre nosaltres, també va haver-hi i encara ara hi ha, restes de molins de sang.

Molts dels que llegireu això, segurament ho ignoreu i tal volta, no sabeu ni el que són, però no és d'estranyar ja que així com els de vent difícilment es poden amagar degut a la seva torre, els de sang, estaven dins una caseta al corral de la casa i alguns dels que recorden els majors, no coincideixen, és a dir, alguns desconeixen la seva existència.

Els molins de sang, són els que empraven com a força motriu, un animal, generalment una mula o un ase. Per tal motiu, es fermava l'animal i donant voltes, fa rodar les moles en l'ajut d'uns engranatges.

Aquests molins, generalment no s'empraven per fer farina de blat sino d'ordi, encara que hi havia famílies i sobretot durant la Guerra, que també l'emprava per moldre blat i fer farina.

Els majors, recorden molins d'aquest tipus a:

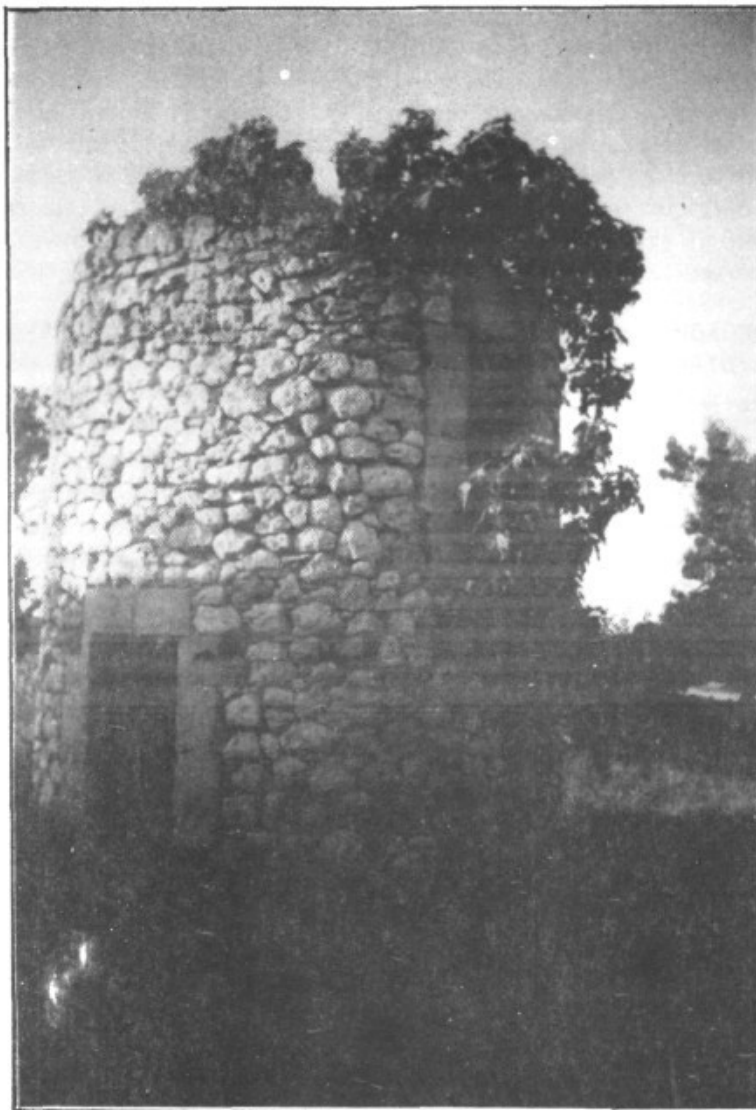
* C'an Xorreta del carrer Lladó.

* Ca l'Amo En Toni Llebre del carrer Menorca, que va esser el darrer en funcionar.

* C'an Ribes del carrer Unió.

* Ca l'Amo En Guillem Llebre del carrer Lladó. Aquest molí, encara es pot veure. Sortint al corral, a l'esquerra, hi ha una caseta on encara hi ha un piló vertical anomenat riscla que servia juntament amb un altra, per fixar els engranatges i la maquinària.

En terra, també s'hi pot observar un clotet, on segurament hi anava l'espiga per fer funcionar els engranatges. Encara

Molí d'En Piulo.

*****

es conserven i es poden veure les moles.

Segons madò Magdalena Mestre (Llebre), aquest molí, va funcionar fins fa uns setanta anys i únicament era per moldre ordi.

I aquí s'acaba el nostre recorregut per el paisatge moliner arianyer.

Hem de confessar, que ha sigut un recorregut captivador i que ens ha deixat en ganes de saber més coses, conèixer més detalls, aprofundir més encara del que ho hem fet. Però desgraciadament, no hi ha res publicat fins ara i les fonts orals són escasses. Així i tot, esperam haver-vos fet vibrar en tots els detalls i dades que

us hem donat al temps que us agraiem a tots aquells que sabeu més detalls damunt aquest tema, ens els faceu arribar per així poder ampliar aquesta petita aproximació a n'aquests monuments dels nostres avant-passats.

I ara ja per acabar, una suggerència. ¿No seria possible arreglar el Molí d'En Marinero i posar-li antenes perquè donàs la benvinguda a tots els visitants, al temps que embelliria el perfil del nostre poble? Tal volta és una utopia, però creim que realitzable. A altres pobles ho han fet.

Biel Tovell,
Catalina Pont,
Jaume Taberner.

Aquí presentem uns escrits que nos han fet arribar els alumnes de 2° cicle de l'escola d'Ariany, ells protesten per l'estat en que es troba la seva escola, seria molt interessant que les diverses institucions (APA, Ajuntament), escoltassi aquestes crítiques tan interessants i que hi posassi remei, volem donar l'enhorabona a n'aquests allots que s'han servit de la revista per denunciar aquestes mancances i esperem que aquest crit que heu llançat no caigui dins un pou buit perquè teniu tot el dret a exigir que vos escoltin, i que vos solucionin els vostres problemes.

LES CONDICIONS DEL PATI DE L'ESCOLA D'ARIANY.

Estimada gent de la revista: com podreu veure, el nostre pati està fet una porqueria. Que la gent i nosaltres els nins de l'escola embrutam, jo trob que podrien fer columpios per els allots petits i dividir en parets el pati, el futbol i la piscina. Podrien fer un gimnàs, plantar coses dins les pasteres ja que està tot mort, esfaltar allà on hi ha tanta grava perquè si caiem nos podem fer molt de mal, així m'agradaria que fos l'escola.

*****

L'ESCOLA NECESSITA UN COP DE MA.

Tots els alumnes d'aquesta escola tenim el pati molt gros,

però també molt brut. Part del fens que hi ha, ha estat tirat per nosaltres, però l'altre part ha estat tirat per l'altre gent, perquè com vosaltres sabeu, molts de diumenges hi ha el futbol i bastanta gent tira les llaunes de les begudes i els papers en el pati sense utilitzar les papereres.

No fa molt de temps tots els alumnes i els mestres vàrem recollir tot el fens i ara està net i volem seguir mantenint-lo ben net. Nosaltres no volem ofendre a ningú, però m'agradaria tant a jo com a tots els alumnes que utilitzassi les papereres.

Per una altra banda tenim les pasteres molt "mortes", és a dir, sense cap planta, i encara si n'hi ha alguna està mal cuidada.

No sé els altres, però a mi m'agradaria que algú se'n cuidàs, ja que nosaltres no tenim idea com fer-ho.

L'any passat a l'escola varen esfaltar un tros de pati, per fer una pista de "basquet", i encara no han començat a arreglar-ho, tots frissam que l'acabin tant prest com sigui o al menys fer-nos alguna cosa, més senzilla, per passar lo millor possible el temps lliure que tenim durant les classes, per exemple ens podrien arreglar la xarxa de voleibol, ja que crec que està espenyada.

Bé no sé que més dir-vos sobre el pati de l'escola, l'únic que hem d'intentar és estimar-lo.

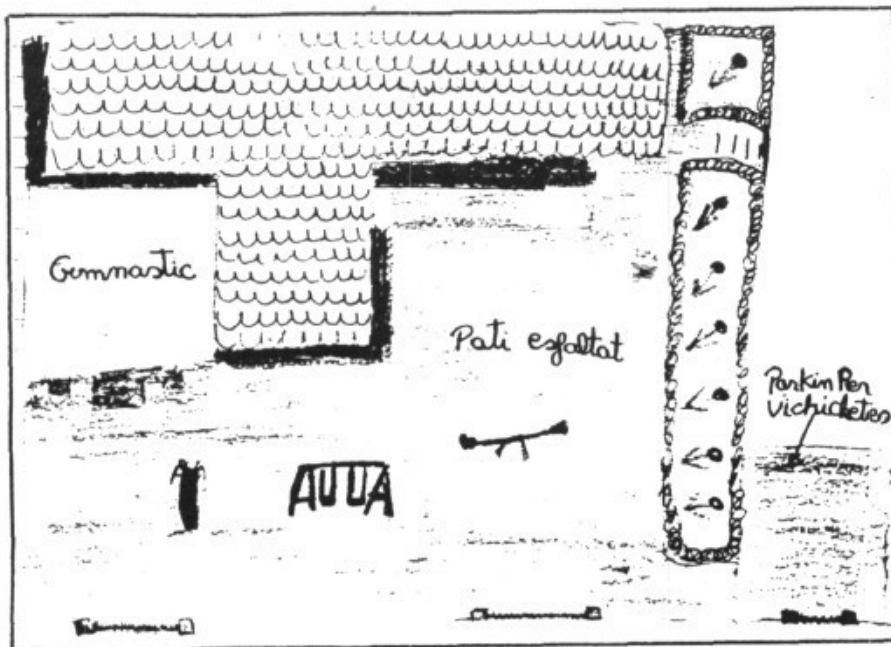
*****

PATI PER ELS ALUMNES I PER ELS ESPECTADORS DEL FUTBOL.

Al pati de la nostra escola hi ha hagut moltes coses i ni han fet unes tantes més. Fa uns anys al darrera de l'escola hi havia un hivernacle en el que tota l'escola hi semblava diferents hortalisses i quan acabava s'any cada alumne se n'enduia un poc a ca seva.

Sempre, el pati ha sigut igual. Un camp de futbol, un bar per el futbol dels diumenges, un garrover, arbres per les voreres i unes casetes que són es "trastero" de s'escola.

Ara que per millorar l'escola, tothom hi hauria de posar de la seva part, no només els alumnes de l'escola sino tots els que van a veure el futbol dels diumenges. El pati, com es pot veure a simple vista és una porqueria, i també està pobre d'arbres. Per millorar-lo jo crec que el fens s'hauria de tirar dins les papereres i s'haurien de sembrar uns quants arbres per el mig, i també posar-hi diversions per els més petits ja que sempre n'hi ha qualcún que patina en tanta grava com hi ha. Jo crec que, així com he dit abans, si hi posàvem tots de la nostra part, podria millorar molt.

Uns dels alumnes ha dit "així m'agradaria que fos l'escola" i ell mateix ens ha enviat aquest dibuix que reflexa la seva idea d'escola que li agradaria.

Aquesta vegada, duim a n'aquesta secció i per mèrits propis, a n'en Guillem Frontera, per un fet que tal volta haurà passat per alt a molts d'arianyers i que per aquest motiu volem nosaltres recordar-ho aquí: desde el passat mes de setembre, li han assignat la direcció del Palau Solleric de Palma.

Es un càrrec molt important i que serà mirat en lupa desde totes les vertents culturals. No podem oblidar l'autèntic escàndol que va provocar el seu antecessor Sánchez Cuenca, quan va organitzar l'exposició dels quadres de Moré, on s'exposaren obres de Picasso, Miró, Van Goch, Tàpies, etc, etc i resultaren falses, tot per desconeixement o deixadesa.

No dubtam de que en Guillem es tal volta de les persones més preparades de Mallorca per ocupar aquest lloc, ja que desde el seu caire de periodista, escriptor i darrerament de galerista d'art, està plenament introduït dins aquest mon de la cultura i creim que si no es casa en ningú i obra rectament segons els seus coneixements, sense influències de cap tipus, el Palau o Casal Solleric, té director de garantia, i per molt de temps.

Des d'aquest raconet, només ens queda donar-li l'enhonorabona,

i desitjar-li molta sort esperant poder conseguir una entrevista amb ell perquè ens expliqui un poc la tasca que se li ha encomenat amb aquest càrrec.

~~*~*~*~*~*~*~*~*

Aquest mesos dins el nostre poble podríem dir que el tema general de conversa, són les obres que actualment s'estàn dugent a terme a Ariany, aquestes obres com vos podeu imaginar es tot es trui de ses síquies per ses aigües, si primer

va esser la descoberta de s'aljub de sa plaça llavonces va esser el pou que es va fer per abastir al nostre poble d'aigua potable, aquest pou es va fer en el camí de Calderitx i pareix esser que ha estat tot un èxit per la gran quantitat d'aigua que s'ha trobat, aquesta sens dubte ha estat una notícia molt agradable perquè avui en dia un bé tan apreciat com és l'aigua no es troba en tanta de facilitat, ara esperem que sigui bona per beure, segurament ho serà.

REBUTS

* El Partit Popular ens ha enviat de la collecció Antòni Maura la conferència del President Cañelles "Balears: un projecte de futur", i també el debat d'investidura.

* El **Consell Insular de Mallorca** ens va fer arribar una invitació a l'exposició ORBIS FORAS, ORBIS IMTUS de Horacio Sapere, a la sala Guillem Mesquida, Centre Cultural La Misericòrdia.

* El **Parlament de les Illes Balears** el butlletí nº 6.

* La revista **Lloseta** ha tret el nº 100, des d'aquí les volem donar l'enhonorabona, aquest nº és extraordinari de 48 pàgines amb portada de color inclosa.

Dins la mateixa revista hi han inclòs el nº 13 de la collecció de monografies llosetines "**Es Morull**" que està dedicat únicament a l'Himne al poble de Lloseta, lletra de Gabriel Pieras Salom i Pau Reinés Villalonga i música de Francesc Batle Pons, TOR. Al mateix volum hi ha les opinions dels autors, la lletra de l'himne i la partitura.

PLUVIOMETRE

SETEMBRE

Dia 7	5 l.
Dia 12.....	24 l.
Dia 26.....	10 l.
Dia 29.....	9 l.
Dia 30.....	3 l.
Total.....	51 l.

OCTUBRE

Dia 5	22 l.
Dia 15.....	13 l.
Dia 19.....	45 l.
Dia 21.....	2 l.
Dia 22.....	8 l.
Total.....	90 l.

Dades facilitades per els germans Maimó.

Entrevista a ...

PERSONES DEL POBLE

Dins tot collectiu, sempre hi ha d'haver dos tipus de persones: aquell que sembla ho fa tot i en realitat no fa quasi res i aquell que ho fa quasi tot i la seva tasca queda desapercebuda, ja sia per la seva humilitat o bé per allò que diuen: N'hi ha que neixen amb estrella i n'hi ha que neixen estrellats.

El segon cas, és el que ens ocupa a l'entrevista d'aquest número. Poques persones hi haurà dins Ariany, que hagin perdut tant de temps com Na Rafela, per ensenyar el que sap als infants arianyers: Ballar de bot. I tot a canvi de què? De res, bé tal volta sí, a canvi de no tenir la resposta adequada a una il·lusió que va començar fa quinze anys i que al llarg d'aquest temps, ha mantengut ininterrompudament en més o manco èxit.

A part del ball de bot, també podem dir que és la capdaventura del que un temps va esser un més que digne cor parroquial i que al llarg del temps, s'ha convertit en un grup de gent que gràcies al que varen aprendre i a l'esforç de Sor Bàrbara, va subsistint molt dignament després de més de vint anys, encara que només sia per festes solemnes o actes molt determinats.

Perquè ens parli un poc de tot això, duiem a Na Rafela Tovella a n'aquesta entrevista.

Començarem per el Cor Parroquial.

- Qui va promoure el Cor Parroquial?

Va esser D. Mateu Amorós. Quan va venir a Ariany, ja va començar a parlar de sa possibilitat de fundar un Cor Parroquial i va esser així que després de consultar-mos sa possibilitat de que vengués D. Pedro Julià, mos va demanar a veure si estàvem disposats a començar aquesta aventura i com que sa gent va respondre afirmativament, ho va comunicar a D. Pedro i així va començar tot.

- Quin temps va estar D. Pedro com a director?

Uns deu anys.

- I quin tipus d'ensenyament vos feia? perquè segurament no sabieu solfa?

Efectivament, ningú en sabia i va esser per això que mos va intentar fer un curs de solfa però quasi ningú en va aprendre. Ses cançons, les apreníem repetint i repetint. Cantàvem a quatre veus, primer una veu i llavonces s'altra, fins que a n'es final, les juntàvem totes.

- Segurament, amb aquest sistema, ho tenieu bastant mal d'aprendre?

De tot d'una sí. Assajàvem una vegada cada setmana i hi havia setmanes que dues vegades i així poc a poc, vàrem anar agafant sa costum de veure es pentagrames i encara que no sabéssim solfa, ens va fer veure que quan ses notes se n'anaven per amunt, sa cançó pujava i quan ses notes d'es pentagrama devallaven, sa cançó també davallava. Ara això sí, sempre cantàvem amb pentagrama.

- Tu, vares ser integrant d'aquest cor desde es primer moment?

Sí, vaig esser de ses primeres.

- S'hi va apuntar molta de gent?

Sí, érem una trentena. N'hi havia de totes ses edats.

- I varen acabar tots, o s'en retiraren molts?

En varen seguir molts. Sa gent estava molt animada ja que no tan sols mos limitàvem a cantar a l'església, sino que també fèiem excursions, anàvem a concursos o a cantar a altres pobles, però amb el temps, sa gent se va començar a casar i se n'anaven, però a n'es mateix temps, també s'hi anava apuntant més gent i així anàvem fent.

- A quins concursos anàreu?

Record que anàrem a Llubí, a on concursàrem en "Sa Ximbomba" i en "La Dama de Mallorca".

També anàrem a cantar a Alcúdia, Calvià, Formentor, etc.

- Per què va deixar de venir D. Pedro?

Se va posar malalt i poc a

poc, va anar deixant fins que vàrem decidir deixar-ho anar, però llavonces, D. Mateu, va intentar tornar-lo posar en marxa amb el Pare Jaume Genovard i amb ell, també hi vàrem estar bastants d'anys.

- Seguiu el mateix mètode?

Sí, per l'estil, també venia un dia per setmana i apreníem a base de repetició.

- Amb el Pare Jaume, també féreu sortides, no?

Anàrem un parell d'anys al Mal Pas i cada any per Setmana Santa, anàvem a l'església de Sant Francesc d'Inca per cantar a ses funcions pròpies des dia i he de dir que sa gent mos esperava a sa sortida per donar-mos s'enhorabona de lo bé que ho fèiem.

- Quin tipus de cançons cantàveu?

De tot, desde cançons de Mozart, a Victòria, Palestrina, Bach, etc., tant hem cantat cançons simples, com cançons a quatre veus.

- Perquè va deixar de venir el Pare Jaume?

No ho sé, però crec que el feren director i tenia moltes feines. Hi havia dies que no podia venir i també poc a poc ho deixàrem anar, encara que nosaltres sempre cantàvem a ses misses i funcions religioses.

- Després del Pare Jaume, qui va agafar el cap davant del Cor Parroquial?

Vàrem dur sort , perque destinaren a sa tia Bàrbara de sa Figuereta a Ariany i com que ella també sap música i estava acostumada a dirigir coros de quan estava a ses missions, va agafar sa batuta i fins ara.

- Com funcionau ara?

Ara queda poca gent, ja que molts s'han casat i viuen fora, però lo que feim és fer un assaig o dos antes de ses funcions més importants com Nadal, sa Festa, Setmana Santa i així cantam ses cançons que coneixem.

- Apreneu cançons noves?

En podem aprendre poques ja que falta gent, però així mateix em après una sèrie de cançons

Aquesta fotografia, com podeu veure, no és actual i pertany als inicis de Con Parroquial, com encara ara és tradicional, quan es casa un membre del mateix, el Con participa en la missa donant més solemnitat a l'acte. Per falta d'espai no hem pogut publicar cap fotografia de l'altre activitat de na Rafela, el Ball de Bot.

*****

senzilles però molt guapes.

- I tú, de què te n'encarregues?

Sempre me n'he encarregat d'ordenar es papers i tenir-los a punt a s'hora de cantar.

- Suposa molta de feina?

Antes en duia bastanta ja que cantàvem a totes ses misses i després tothom ho deixava de qualsevol manera i hi havia una bona estona d'ordenar. Ara, n'hi ha menos.

- Com veus es futur?

Malament, perquè sa joventut d'ara, no se vol responsabilitzar. Ara s'hora d'assajar tot són excuses.

- Què es podria fer per responsabilitzar-los?

Bastaria que cada família enviàs al manco un element jove al cor. Que les agrada, no hi ha dubte, basta veure quan volen fer una cosa solemne, sempre acudeixen a nosaltres, però a s'hora de colaborar, ja és diferent. No ho sé però ho veig

bastant negre.

- Passant a un altra tema. També dones classes de ball de bot. Com va començar tot això?

Fa devers quinze anys, es meu gemà Biel en va aprendre a s'Escola de n'Ensenyat a Palma i després ell mos ne va ensenyar a un grupet a Ariany. Quan ell s'en va anar a Palma a fer feina, na Francisca Costa i jo ho agafàrem fins que na Francisca també se va casar i s'en va anar a Palma. Desde llavonces, ho duc jo tota sola.

- Així mateix tens molta de gent?

Ara no fa llarg, venen deu o dotze persones, sa gent se cansa, però fa uns anys érem bastants.

- I ara essent gratuït, perquè creus que ve tan poca gent?

Perquè com deia abans, se cansen. A n'es començament, ho agafen amb il·lusió, però crec que és perquè se pensen que és més fàcil de lo que realment és. Quan començ a donar creu perquè aixequin es braços o que botin,

se cansen. I és una pena, perquè s'aturen a mitjan camí. Si seguïssin, podrien venir amb es grup nostre de s'Esbart de s'Auberg, quan anam a ballar per ets hotels, però com que se cansen, només poden ballar per sa Festa i encara no massa bé.

- Sa gent que ve, és gran o petita?

L'any passat, va començar bastanta gent gran, però només acabaren es petits.

- Suposam, que deus cobrar qualche cosa, rebs qualche subvenció?

Res, no he cobrat res mai. Ho faig perquè m'agrada i ara ve poca gent, però hi ha hagut temps que hi havia de vint a vint-i-cinc infants i llavonces passaves gust.

- Creus que si cobrassis vendria més gent?

A lo millor no vendria ningú, però també podria esser un motiu perquè es pares fessin venir a n'es infants no de tant en tant, sino sempre. Quan pagues pareix que és més bo, si no en tenguéssim a Ariany, segur que hi hauria pares que les durien a fora poble perquè n'aprenguessin, però ja ho diuen, "nadies es profeta en su tierra".

- Veus futur o al manco que algun dels que ara ensenyas pugui arribar a entrar al grup?

A la llarga sí i és una pena que no s'agafi més interès perquè si ve tan poca gent, jo m'arribaré a cansar i és una pena que una activitat que tenim a Ariany i endemés gratuita, no s'hagi d'aprofitar.

Esperem que na Rafela no es cansi i pugui seguir amb el seu esperit colaborador cap a la cultura d'Ariany tant dins el mon del cant, com dins el del ball. I encara que servesqui de poc, vagi des d'aquestes pàgines, la nostra més sincera enhorabona per la tasca que ha fet al llarg de tots aquests anys i l'animam a que no es cansi ja que sempre queda qualche cosa del que poc a poc va sembrant.

Catalina Pont.

Coses nostres: secar figues

Fa uns quants dies vaig trobar a la meua tia Catalina Cànaves (Tubeta) que triava figues i les rentava per encistar-les, tasca que any rera any ella fa. Davant la meua curiositat l'hi vaig fer unes quantes preguntes damunt aquesta feina camperola, i que em contàs com ho feien fa un grapat d'anys, així com anava transcorreguent la conversa la vaig trobar prou interessant i me vaig decidir a deixar-ne constància escrita, com a homenatge a totes aquestes dones que en un moment o l'altre de la seva vida han fet de figaleres.

- Contau-me qualche cosa d'ainò d'anar a collir figues.

Per collir-les ho feiem amb una escala, un ganxo i les posàvem dins un paner, també pujàvem damunt ses figueres, ses d'enterra les aplegàvem per es porcs.

- Passaveu tot el dia per allà?

Sí, tot el dia, avegades es vespres també quedàvem a jeure a sa caseta i es dematí mos aixecàvem i anàvem a cercar figues de moro que les mos menjàvem per berenar.

- I ses vetllades, com les passaveu?

Es vespres que quedàvem aplanàvem figues, n'hi havia que feien ball.

- I de què dinàveu?

Molts de dies dinàvem de fideus roters, que són sense carn, hi posàvem qualche caragola que trobàvem quan collíem figues.

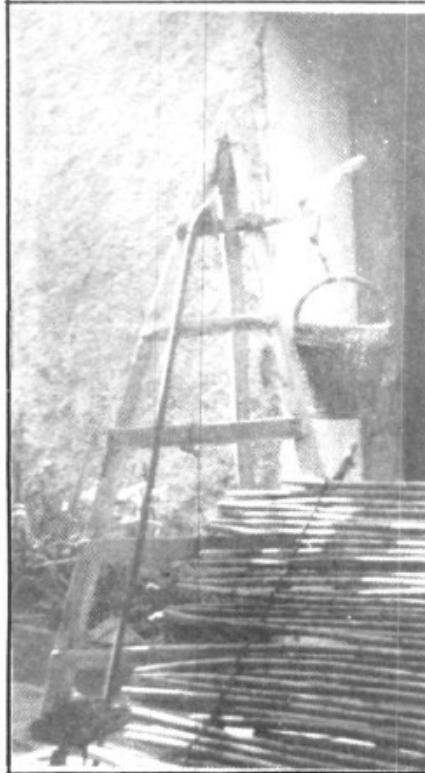
- Quina era la temporada d'es sequer?

Começàvem per Sant Bernat i si feia bon temps en secàvem fins a Sant Miquel, les encistàvem per Sant Francesc, vuit dies envant o enrera, no miràvem molt prim, hi ha un refrany que diu "per Sant Bernat es sequer posat".

- Quines eren ses millors figues per secar?

Totes ses figues eren bones, ara ses millors eren ses de "la tira" i ses "burdissol blanques".

Ses "porquenyes les deixàvem fer per es porcs.

La fotografia superior és d'un grup de figaleres, la primera començant per l'esquerra és na Jaumeta Riera (de Ca na Jaumeta), n'Antònia Ribot, EPD (Petita), sa tia Catalina Cànaves (Tubeta), el seu pare en Sebastià Cànaves EPD (Cànaves) i els meus avis na Margalida Cànaves (Tubeta) i en Bernat Ribot EPD (Vigili). Aquesta escena és del sequer que feien a Son Huguet i més o manco la fotografia és de l'any 1936, o sia que té uns 55 anys, a la part dreta podem veure uns quants porcs que mengen figues.

L'altre fotografia és de totes les eines que s'empraven per collir figues, podem veure l'escala, el ganxo, el paner, també s'hi pot apreciar un ganxo més petit que servia per penjar es paner a una branca, i com no es canyís,

- Si teníeu figues de demás, que les feieu?

Hi havia gent que si en tenia moltes les venien per es porcs, però cada casa així i tot en secaven moltes, no en sobraven gaire.

- Quan les teníeu seques, com les conservàveu per tenir-ne tot s'hivern?

A ses que aplegàvem per es porcs les posàvem a un recó ben pitjades, d'aquesta manera en teníem per tot s'hivern.

Ses que haviem de menjar nosaltres les posàvem a secar damunt canyissos, que esteien

- Quan les collíeu?

En collíem tot el dia i mos hi posàvem quan ja no hi havia roxada.

- Què era feina de dones o d'homes?

Quasi sempre érem dones les que anàvem a collir figues i ni havia que se llogaven, ses dones que collien figues les deien figaleres.

- Ses figaleres, com anaven vestides?

Duem uns managots per es braços, un mocador per es cap i llavonces duiem un capell perque feia molt de sol i calor.

fets de caramutxes i jonc, a n'es jonc mon pare anava a cercar-lo a Son Serra, possàvem aquests canyissos a n'es sol i feiem es sequer; cada dia giràvem ses figues un pic i ho feiem antes de dinar, nosaltres teniem es sequer a Son Huguet. Si en sa nit plovia o tronava tothom s'aixecava per entrar es sequer, normalment es vespre si no les entràvem les acaramullàvem i les tapàvem amb un canyís buit per por de sa roxada. Hi havia qualche sequer que era molt gros.

- I pa de figa, què no en feieu?

Pa de figa només en vàrem fer un any, va esser s'any de sa fam, per fer-lo capolàvem ses figues amb una màquina de capolar sa sobrassada, llavonces hi posàvem un parell de llavors d'anís, les fèiem que acabaven en una punta.

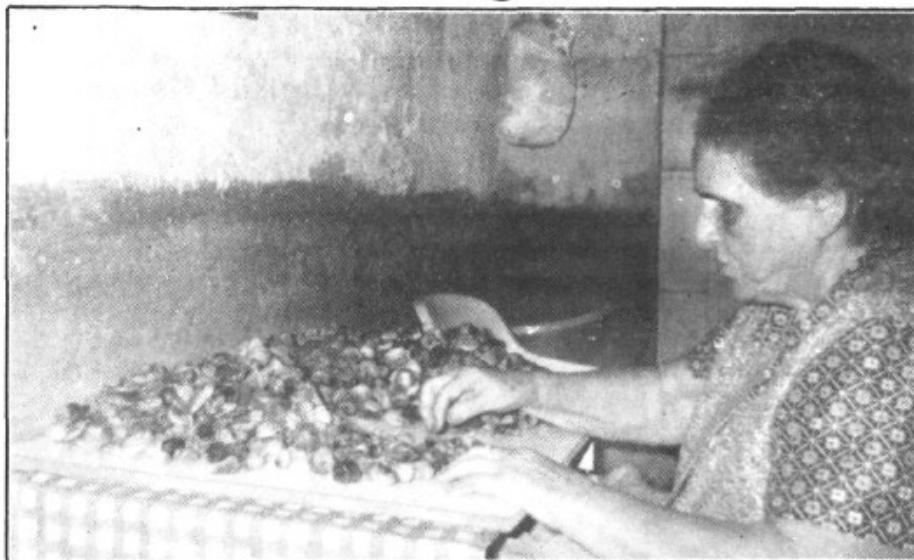
Es temps de sa guerra en vaig fer per vendre i també vaig vendre figues seques, les s'en duien a Bunyola, les venia a duro es kilo, això de vendrer-les a tant es kilo era un poc raro però ara et contaré com va esser; s'any antes de sa guerra vaig anar a vendrer-ne a Sineu i tothom les venia a tant es quintà i jo vaig dir que no anava de quintars perque no sabia treure es compte i les venia a tant es kilo perque així sí que en sabia de treurer-lo.

- Per encistar-les com ho feieu?

Per encistar ses figues lo primer les posàvem dins es forn i quan eren ben calentes les passàvem per dins aigo en sal, llavonces les posàvem ben pitjades dins un caixó amb fulles de figuera davall, ara les posen dins pots; també hi posàvem llavors d'anís, hi havia gent que també n'hi posava de fonoll, ara hi posam anís i cassalla, en aquell temps no ni posaven gens de suc.

- A ses figues seques amb què les vos menjàveu?

En qualsevol cosa anaven bé.
- Sabeu que hi ha cançons de

Aquestes fotografies són de dos moments en que les encistaven, la superior és quan es trien les que no són gaire bones, la inferior ja és quan les posen dins els pots per conservar-les.

segar, de batre ... i de collir figues n'hi ha?

Tot es temps que colliem figues cantàvem, ara t'en diré unes quantes:

Una figa parejal
cuida de sa figuera,
si sa dona no és fenera
sempre seu a n'es portal.

Els pobres figarelers
passen la vida penada,
perque quan veu sa nivolada
van a entrar es sequer.

Sa nostra figaralera
es caiguda d'un simal,
tanta sort que no s'ha fet mal
perque pensava amb en Pere.

- Jo he sentit parlar que
anaven a cantar figues, què és
això?

Es dissabte del Ram ets allots
anaven a cantar figues per les
cases, era com es cantar panades
i deien aquesta cançó:

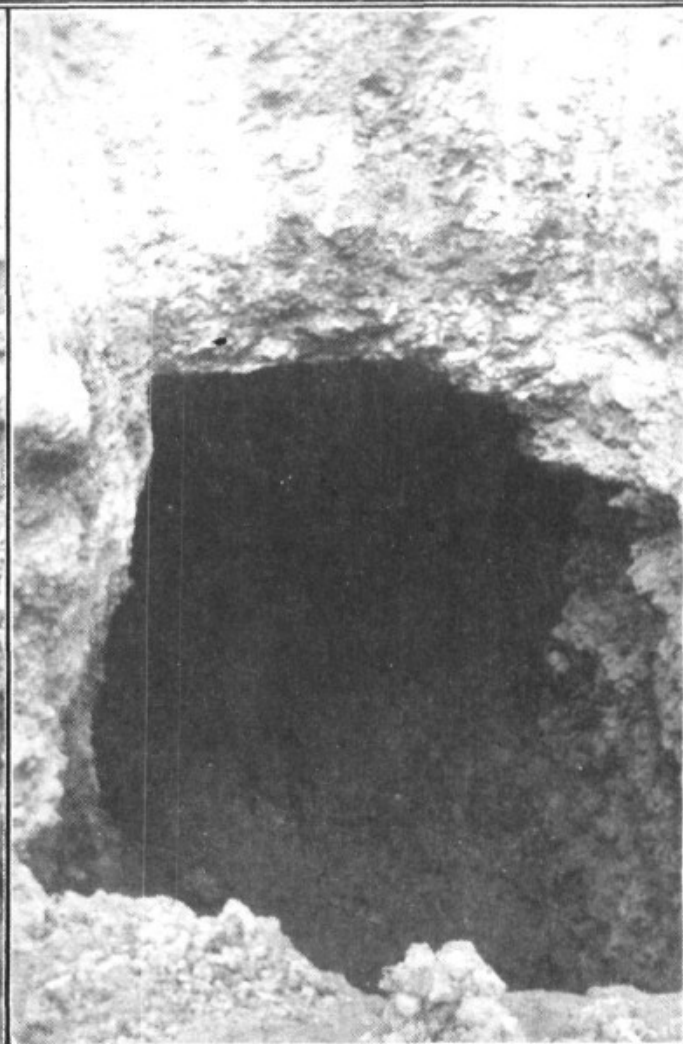
Cantar ses figues
som es dissabte del Ram,
donar-mos-n'en un paner gran
i testarem si són fines.

Després d'aquesta conversa hem pogut veure que les coses han canviat bastant, ara la gent fa es sequer damunt es terrat o a n'es corral i ses figues estan damunt sacs o canastres, per encistar-les no les posen dins caixons, és més còmode dins pots i les que arrepleguen per es porcs no les deixen a un recó ara les posen dins sacs de plàstic, però esperem que aquesta costum de secar figues no es perdi per ara.

Jaume Taberner Ribot.

Quin trui!

Si en tot el tema de ses síquies hi ha hagut alguna cosa espectacular, ha esta s'aljub, les obres de neteja han estat impresionants, i com no s'aljub mateix ha resultat esser una obra d'art, el sòtil del mateix és en forma de bòveda, damunt s'aljub tothom té qualque anècdota que contar, cal remarca la desgràcia que hi va haver quan el feien, ara fa uns 120 anys, que una allota hi va caure i va morir, també la gent conta que antigament hi havia tres colls de pou que servien per treure s'aigo per abeurar ses bèsties, més tard hi posaren una bomba manual per treurer-la.

Impressionants obres de neteja de s'aljub.

S'aljub vist de defora.

Hola amics!

Ja torn esser aquí, com sempre per parlar del futbol un cop més ja que per ara és l'únic que es pot practicar realment al nostre poble, i així i tot, encara hi ha gent que vol que desapareixi, que vos pareix, que seria una bona cosa que l'Ariany desaparequés?, que no seria cap cosa de l'altre món ja que econòmicament està quasi sense mitjans i gràcies a Déu que aquest any hi ha més socis que els altres anys, que sino anàvem a passar-ho malament, ja que aquesta serà una temporada molt llarga.

Una altre cosa, heu passat mai pel camp de futbol mentre l'equip entrena?, pot esser que hageu vist unes ballumes enmig del camp que corrien, donç bé, amics, això eren els jugadors, que haviat per entrenar hauran de dur un casc com els que duien els miners amb un llumet a damunt el cap ja que és impossible veure una pilota a dos metres enfora del nas, però que hem de fer! les coses estan així ... fins que algú faci res per arreglar-ho.

Deixant de banda aquestes coses que tanta transcendència poden tenir al llarg d'una temporada, anam a passar als resultats del futbol, que com podreu veure no són tot lo bons que voldríem.

Ariany 2 - Costància 2

El primer punt que va volar del nostre camp per culpa total de l'àrbitre que va ajudar descaradament al Constància, un equip que com tots sabeu, té molt de nom i per això els àrbitres es solen sentir obligats a ajudar-los, així i tot es va aconseguir que l'àrbitre no s'en dugués els dos punts.

Rtvo P. de Calvià 3 - Ariany 2

Molt bé vàren començar les coses ja que al minut cinc ja es guanyava per 0 - 1 , però una passada molt dolenta i unes mans (clares) dins l'àrea va fer que els trenta minuts es passàs a un 2-1, a la segona part, no es pot dir que jugàs molt bé, així i

tot, s'aguantava el resultat fins que al minut 25 , un penalt inexistent va suposar el 3-1, hi va haver moltes protestes, i això ens va suposar haver d'acabar el partit amb un home menys, ja els darrers minuts del partit es va marcar el definitiu 3-2 que per res fa justícia al que va passar durant el partit.

Ariany 1-Andraitx 1

Ès un d'aquells partits en el que tu penses que venen per noltros, ja que com es va poder veure per coses totalment semblants al nostre equip se l'amonestava i a l'altre no, el partit va esser bastant bo, ja que l'Andraitx té un gran equip, un partit que es guanyava per 1-0 fins que al final del partit l'àrbitre es va treure un penalt de la mànega, que va suposar l'empat definitiu.

Campanet 4-Ariany 0

Partit del que cal no fer cap comentari ja que és d'aquells que més val oblidar de malament que es va jugar, i aquest cop no va tenir cap culpa l'àrbitre, sino tot l'equip.

Ariany 3-Sencelles 0

Primera victòria de la temporada i endemés clara i contundent, sense cap mena de dubtes aquest va esser el millor partit jugat, encara que l'equip del Sencelles es va dedicar més a repartir llenya que a jugar a futbol, per lo que el partit va estar una mica deslluït, esperem però que els pròxims partits i

sobretot els resultats siguin més bons i com no favorables al nostre equip.

Per acabar, tal vegada la millor notícia esportiva arianyera té un nom propi, el d'en Miquel Ribot (Pipo), que com tots sabeu, és àrbitre a la categoria de la tercera divisió i que va destacar com a part positiva en el partit Playas de Calvià-Arenal, si bé el que menys importa és el resultat i els equips sí la part que es refereix a éll, el diari "Última Hora" a la seva part esportiva destacava textualment:

"àrbitre: Ribot (3) Excelente en todos los aspectos, cuajó una gran actuación que el público supo premiar" i més avall destacava en lletres grosses "Lo mejor: El Árbitro", i així també el "Diario de Mallorca" que deia "magnífica actuación del àrbitro", aquestes notícies ens han d'omplir d'alegria a tots (a jo sobre tot si) ja que poques vegades l'àrbitre és el millor, perque el futbol està totalment mancat de bons àrbitres, per això, des d'aquí li vull donar l'enhorabona i sobretot endavant i ja saps que tots te recolzam. Amb aquesta bona notícia ja m'en vaig esperant que no sigui la darrera vegada que torni a la nostre pàgina per aquests motius.

Adeu i fins un altra.
Tomeu Bauçà Frontera.

Gloses d'una excursió

Dia sis vàrem partir,
 en dos autocars d'excursió,
 i sa primera estació,
 va esser a Ca n'Alorda que hi ha
 exposició,
 de tot i molt, molt guapo i fi.

A Ca n'Alorda vàrem berenar,
 tots es que tenien gana,
 i qualque un que se passejava,
 mirant lo que hi havia allà.

Mitja hora vàrem estar allà,
 en aquesta exposició,
 i quan vàrem haver omplit es
 sarró,
 a s'autocar vàrem pujar.

Des d'aquí vàrem partir,
 i tornàrem agafar carretera,
 en voltera i més voltera,
 a n'es castell de Bellver vàrem
 sortir,
 i allà mos vàrem entretenir,
 parlant en bon mallorquí,
 per tota quella fortalesa.

Idò això era una presó,
 que molts que entràven allà,
 allà no podien ballar,
 ni se podien asolear,
 a no esser a n'es corredor.

Després de ja haver mirat,
 ses vistes bones que té,
 a tots mos va anar molt bé,
 perque un queda aconhortat,
 d'allà damunt veuen Ciutat,
 i llavors si cap barco ve,
 tot d'allà se domina bé,
 que és una preciositat.

En es castell no gastàrem cap
 duro,
 després de tot haver-ho mirat,
 però haviat ja vàrem haver
 acabat,
 i a s'autocar aviat,
 per seguir es nostro "rumbó",
 fins a Ca'n Tomeu Xorrigo,
 que també va esser encertat.

Mitja hora vàrem refrescar,
 i llavors tornàrem partir,
 per Santa Ponsa vàrem sortir,
 per un coster guapo que hi ha,
 tot es turó vàrem voltar,
 que per tot hi ha bon camí,
 i a Magalluf vàrem sortir,
 fins a s'hotel Sol Antillas
 trobar.

Allà vàrem davallar,
 i cap a s'hotel vàrem partir,
 i aviat mos vàren dir,
 cap a n'es menjador a dinar.

Una vegada tot arreglat,
 s'arroç sec mos vàren servir,
 i es que volgué repetir,
 podia anar a carregar en
 claretat,
 a un bufet ben exposat,
 i de tot ben preparat,
 pes que se volia umplir,
 tampoc no hi faltava es vi,
 ni sa fruita ni es gelat.

Mitja hora vàrem reposar,
 després de tots haver dinat,
 aviat es ball ja va estar
 entablat,
 pes que volien ballar,
 i així es dinar quedà assentat,
 per tenir bon passejar.

Després tornàrem partir,
 i ja tornam agafar carretera,
 passant també per Paguera,
 i a Andraitx vàrem sortir.

A Andraitx tornàrem voltar,
 per una carretera molt estreta,
 i tardàrem una mitja horeta,
 i a n'es restaurant d'es Grau
 vàrem arribar,
 aquí tothom davallà,
 per fer per allà una volteta.

A n'es Grau hi ha una torre,
 que hi pujen per una "escalera",
 de pedre i està ben feta,
 per tenir-hi bon pujar,
 desde damunt veuen la mar,
 amb una vista de primera.

D'aquí tornàrem arrencar,
 amb bones vistes tot es camí,
 passàrem pes coll d'Es Pí,
 i Estellencs vàrem passar,
 passàrem per Banyalbufar,
 en carrers estrets tot es camí.

Aquí es coll ja s'aixemplà,
 en carretera nova i aixemplada,
 i cualca voltera ben pronunciada,
 i a Esporles vàrem arribar.

Des d'aquí ja vengué xerrera,
 com sempre així ho solem fer,
 Na Burgues en so micro vengué,
 i en veu alta mos digué,
 un xiste vos contaré,
 que creis que serà de primera.

Llavonces mos va cantar,
 lo que deim el dominé,
 que això sempre cau molt bé,
 quan acaben de passejar.

També cantà una altre cançó,
 que també a tots va agradar,
 perque un dia la cantà,
 a davant sa televisió,
 i a tot Mallorca en rodó,
 també la pogué escoltar.

I es sol ja anava ponguent,
 i sa fosca mos agafà,
 i a Ariany vàrem arribar,
 sense tenir cap accident,
 i tothom va quedar content,
 perque tothom ho demostrà.

Ara me despediré,
 com ho faig cada vegada,
 perque ha anat bé sa passejada,
 i una cançó vos faré.

A Ariany hem arribat,
 i no hem tengut cap averia,
 hem cantat Salve Regina,
 idò si aquesta vos ha agradat,
 tornau quedar convidat,
 per tornar-hi un altre dia.

6 d'octubre de 1991.
 Joan Frontera.

* * *
 * * * * *
 * * *
 *

PREMIS CIUTAT DE PALMA 1991

Aquí publicam un breu resum de les bases dels Premis Ciutat de Palma 1991, en les seves diferents modalitats, si algú està interessat en conèixer les bases completes pot passar per la redacció de la revista i se n'hi facilitarà un exemplar, o també es pot dirigir al Negociat de Cultura I de l'Ajuntament de Palma, carrer de l'Almudaina, 7 A, 4t, telèf.: 72 30 83.

PERIODISME

* El Premi Ciutat de Palma de Periodisme estarà dotat amb 400.000 ptes.

* Podrà ser premiat qualsevol treball difós durant l'any 1991 per premsa, ràdio o televisió, en qualsevol llengua i territori.

* Els treballs que optin a aquest premi es presentaran abans de les 13 hores del dia 10 de gener de 1992, a les oficines del Negociat de Cultura I de l'Ajuntament de Palma, carrer l'Almudaina, 7 A, 07001 Palma. Hi seran admesos els que arribin per correu, si la seva data d'expedició no és posterior a dia 10 de gener de 1992.

FOTOGRAFIA

* Al Premi Ciutat de Palma de Fotografia es podran presentar els fotògrafs professionals o aficionats que ho desitgin, amb un màxim de tres fotografies perhom.

* El tema i la tècnica de les fotografies seran lliures. Les obres hauran de ser inèdites, no publicades ni premiades a cap altre concurs.

* Les fotografies hauran de presentar-se abans de les 13 hores del dia 27 de desembre de 1991, al Palau Solleric (carrer Sant Gaietà nº 10).

* El Premi Ciutat de Palma de fotografia 1991 tindrà les següents modalitats:

- Premi al millor conjunt de fotografies, dotat amb 150.000 ptes.

- Premi a la millor fotografia en blanc i negre, dotat amb 25.000 ptes.

- Premi a la millor fotografia en color, dotat amb 25.000 ptes.

PINTURA

* El Premi Ciutat de Palma

1991 de Pintura serà dotat amb 1.000.000 ptes. Els artistes, tant espanyols com estrangers, podran presentar-hi un màxim d'una obra perhom.

* El tema de les obres, la matèria i les tècniques que s'hi emprin seran lliures, però caldrà presentar-les emmarcades convenientment.

* L'admissió de les obres tindrà lloc entre el 9 i el 27 de desembre de 1991, de les 9 a les 14 hores, en el Palau Solleric (Carrer Sant Gaietà, nº 10)

LITERARIS

* Els Premis Literaris Ciutat de Palma 1991 en llengua catalana tindran les següents modalitats:

- Novella, dotat amb 1.000.000 ptes.

- Poesia, dotat amb 500.000 ptes.

- Relat breu, dotat amb 200.000 ptes.

* Els originals han de presentar-se per quintuplicat, mecanografiats en folis corrents o en fulls holandesos, a doble espai i per una sola cara, perfectament llegibles.

* El termini d'admissió de les obres acabarà dia 22 de novembre d'enguany. En presentar-les, se'n lliurarà un rebut a l'autor. El lloc de presentació serà el Negociat de Cultura I de l'Ajuntament de Palma, carrer de l'Almudaina, 7 A, 07001 Palma.

ESTIMUL D'ACTIVITATS ARTISTIQUES

* Podran participar en aquest concurs tots els artistes, pintors o escultors, nats a les Balears o que hi duguin un mínim d'un any de residència, menors de 25 anys i que no hagin realitzat cap exposició individual de la seva obra. Podran presentar-hi un màxim d'una obra perhom.

* El tema de les obres, la matèria i les tècniques que s'hi emprin seran lliures.

* El termini d'admissió de les obres serà el comprès entre dia 9 i 27 de desembre d'enguany, ambdós inclosos. Hauran de ser presentades al Palau Solleric (carrer Sant Gaietà, 10) de les 9 a les 14 hores, els dies feiners.

* El Premi Ciutat de Palma 1991, Beca d'Estudis a l'Estranger, serà concedit a un pintor o a un escultor concursant.

* Com a dotació del Premi, l'Ajuntament lliurarà a l'autor premiat la quantitat de 400.000 ptes. en metàl·lic, destinades als viatges d'anada i de tornada a l'estranger i a les despeses d'allotjament i de manteniment.

BEQUES D'INVESTIGACIO EN L'AREA DE CULTURA: Humanitats i Ciències.

* Les beques d'investigació convocades subvencionaran el desenvolupament de projectes d'investigació en les àrees de les Ciències de la Naturalesa i de les Humanitats i les Ciències Socials que es presentin.

* El termini d'admissió dels projectes acabarà dia 22 de novembre d'enguany. El lloc de presentació serà el Negociat de Cultura I de l'Ajuntament de Palma, carrer l'Almudaina, 7 A, 07001 Palma. Seran admesos els projectes que hi arribin per correu si la seva data d'expedició no és posterior a dia 22 de novembre de 1991.

* L'import de cada beca, és a dir, la quantitat de 400.000 ptes, serà indivisible.

SABIES QUE ...

- La família March, està considerada com una de les 100 fortunes més grans del món.

- Si respiram pel nas, evitarem molts de costipats.

- Els 5 discs més venuts de tota la història de la música clàssica són:

1) 5ª Simfonia de Beethoven
2) Les quatre estacions de Vivaldi.

3) Tocata i fuga en Re menor de Bach.

4) Concert d'Aranjuez de l'espanyol Rodrigo.

5) Simfonia 40 de Mozart.

- Al nostre paísà Guillem Frontera l'han assignat per dirigir el Palau Solleric de Palma.

- Segons un reportage aparegut al diari "Ultima Hora" de Palma, el Jutjat de Pau d'Ariany, és l'únic de Mallorca en el qual no s'ha realitzat cap matrimoni per lo civil.

IDO ARA JA HO SAPS!!!

PENSAMENTS

- La llibertat, suposa triar i triar, suposa renunciar.

(Gustave Thibon)

- Si en vols sortir bé d'una discussió, oblida't de tu mateix i respecta a l'altre.

(Michel Quoist)

- Qui no s'adapta a la realitat, perd sempre la partida.

(Ortega i Gasset)

- No és més ric qui més té, sino qui manco necessita.

(Karina)

- L'Amor, ha de tresmetre's per alguna cosa més alta que per les paraules: L'Amor, s'ha d'endevinar.

(Pep Albanell)

LLETRES BARREJADES

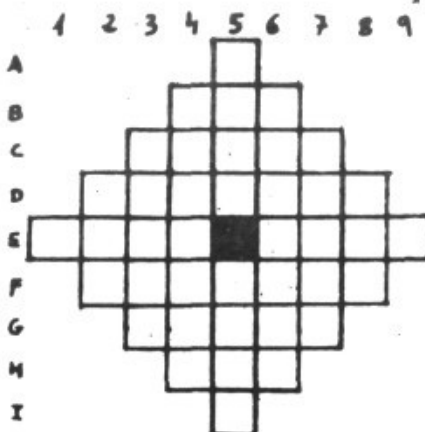
Aquesta vegada, tal volta et serà més difícil, ja que del que es tracta, és de trobar el llinatge de 10 coneguts pintors mallorquins.

M E N E N D E Z O A
B Y H J K G R R I R
A N M V F D E R A S
R A B C V N R S Z D
C M L P O E S D E T
E E R B V A O K T Y
L L R E N U C F R E
O A H N M R I B O T
C C E C A N E T F I
E B V H U R S L K O

LLETRES CREUADES

Horizontals A) Consonant. B) Regió superior considerada per l'home com a residència de Déu. C) Capital de Marroc. D) Sonar les campanes sense voltejar-les fent anar el batall de banda a banda i rítmicament. E) Llinatge existent a Ariany. Beguda típica mallorquina (Rev.) F) Que té al seu càrrec un molí. G) Forat que fan les bestioles a les sèquies, per on es filtra l'aigua. H) Que té molts diners o posseeix grans béns. I) Consonant.

Verticals. 1) Cent. 2) Conjunt de flors o de fullatge reunit per a servir d'adorn. 3) Cessació de treball. 4) Tallar a trossets petits. 5) Ni fred ni calent. Familiarment Servei Militar (Rev.) 6) Que s'expressa amb molt poques paraules. 7) Sac relativament petit, per dur diners o altres coses de poc embalum. 8) Poc freqüent. 9) Consonant.

TEST CULTURAL

Parlàvem al passat número i a n'aquest, dels molins arianyers. Per tant, i per veure si heu agafat les idees del que hem escrit, aquest test, es basarà exclusivament en preguntes damunt aquest tema.

Així doncs, anem per la primera:

1) Quants de molins de vent hi ha a Ariany?

- Sis

- Deu

- Cinc

- Set

2) Presumiblement, quin fou el primer que es va construir?

- Molí d'En Marinero

- Molí d'En Rigo

- Molí d'En Xarop

- Molí d'En Piulo

3) Es dona la casualitat que el darrer en construir-se, també va esser el darrer en deixar de funcionar. Sabries dir-nos quin va esser?

- Molí d'En Guillem Gener

- Molí d'En Bernat Gener

- Molí d'En Xarop

- Molí d'En Marinero

4) De quin any és el mapa de Jeroni Berard, al qual hi apareixen per primera vegada documentats els molins arianyers?

- 1530

- 1936

- 1789

- 1851

5) Com relatàrem, hi han hagudes moltes desgràcies associades als molins, però a Ariany, per damunt tots, destaca un molí a on es va cometre un assassinat, a part de morir un fill de la casa agafat per les antenes, sabries dir de quin molí es tracta?

- Molí d'En Marinero

- Molí d'En Rigo

- Molí d'En Piulo

- Molí d'En Xarop

Biel Tovell.

Abans de finalitzar la present legislatura, la Comunitat Autònoma de les Illes Balears comptarà amb una llei de l'esport que regularà la pràctica esportiva dins l'àmbit autonòmic i reunificarà en un sol text la dispersió legal existent fins aquest moment, la qual cosa significa una simplificació de la legalitat sense que sigui necessari el seu desenvolupament en reglaments i decrets com és habitual.

L'existència d'una llei autonòmica d'aquestes característiques constituirà una garantia per l'exercici de l'esport balear dins el marc de la legalitat vigent.

Els objectius de la llei són els de regular, coordinar i promoure la pràctica esportiva balear a tots els nivells per tal de planificar un desenvolupament de l'esport amb totes les garanties legals.

La llei preveu també garantir al màxim la representativitat de l'associacionisme esportiu i vetllar per al desenvolupament esportiu a tots els àmbits socials i institucionals.

No es preten amb la Llei Balear de l'Esport la creació d'un element de control de l'activitat esportiva, més bé al contrari, cal ordenar, racionalitzar i regular aquest dret social per garantir que la pràctica esportiva gaudeixi de les garanties necessàries per assegurar el seu correcte desenvolupament i evitar possibles danys o perjudicis als practicants i afeccionats.

Les accions de la Conselleria de Cultura, Educació i Esports durà a terme per l'elaboració de la llei són les següents:

1.- Creació d'una comissió integrada per membres representatius de l'àmbit de l'esport que es responsabilitzaran de la redacció de la llei.

2.- Consulta de la llei a totes les entitats esportives

interessades.

3.- Aprovació pel Consell de Govern.

4.- Aprovació pel Parlament de les Illes Balears.

5.- La Conselleria promourà l'elaboració de plans especials a cada municipi de les Illes per a fer efectiva l'aplicació de la llei de l'esport.

OBJECTIUS

1.- La creació d'una normativa específica que reculli, ordeni i desenvolupi els reglaments preexistents sobre la pràctica esportiva balear en tots els seus àmbits.

2.- Fomentar la pràctica esportiva a tots els nivells i estaments socials de les Illes Balears a fi d'afavorir l'accés de tots els ciutadans a desenvolupar una formació física adequada.

3.- Promoure i regular la pràctica esportiva en les edats de formació i escolars.

4.- Promoure i planificar l'esport de competició d'alt nivell en col·laboració amb les federacions esportives i altres institucions.

5.- Coordinar i regular la pràctica esportiva federada i l'associacionisme esportiu.

6.- Vetllar per a la integració de l'educació física dins el sistema educatiu en general.

7.- Promoure i regular la pràctica de l'esport pels disminuïts físics i sensorials, com una forma d'integració a la societat.

8.- Regular i coordinar el desenvolupament dels centres de valoració mèdico-esportiva vigilants la idoneïtat tècnica de les estructures i el personal.

CARACTERÍSTIQUES DE LA LLEI.

1.- La futura llei de l'esport subsanarà els desavantages que suposa la insularitat per a la pràctica esportiva insular. Així doncs, la Conselleria de Cultura té previst que la llei contempli que el govern balear participi del finançament dels esportistes

balears en els seus desplaçaments en competicions d'àmbit interinsular.

2.- A través de la llei es crearà el consell balear de l'esport federatiu que es constituirà com a orga representatiu del conjunt de federacions constituïdes i inscrites a la Comunitat Autònoma Balear.

El Consell Balear de l'esport federatiu permetrà una més viva participació de les federacions a l'àmbit institucional.

3.- La llei regularà les titulacions per a la pràctica esportiva per tal de garantir un aprenentatge amb les millors condicions i amb professionals de reconegut saber.

4.- La llei preveurà i garantirà l'obligatorietat de l'educació física al món de l'ensenyament i fomentarà la pràctica esportiva reglada.

5.- A través de la llei, la Conselleria elaborarà un estudi inventari sobre el mapa d'instal·lacions esportives a l'àmbit autonòmic per tal de preveure les mancances i necessitats existents i establir un pla de prioritats a dur a terme entre les diverses institucions competents en la matèria.

ÀMBIT D'APLICACIÓ DE LA LLEI.

L'àmbit d'aplicació de la llei seran totes les persones físiques, entitats, associacions, federacions i institucions autonòmiques relacionades per vincles especials de naturalesa professional, laboral, educativa o per situacions especials físiques, amb la finalitat de desenvolupar, fomentar i practicar l'activitat poliesportiva sense cap afany de lucre.

PER QUÈ UNA LLEI DE L'ESPORT?

L'article desè, apartat 10, de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears, estableix que la Comunitat Autònoma té la competència exclusiva sobre la promoció de l'esport.

Al mateix temps la Carta Europea de l'esport del Consell d'Europa, la Carta Internacional de l'Educació Física i l'Esport de la UNESCO i l'article 43 de la Constitució Espanyola consideren que l'Administració Pública ha de regular el dret indiscutible de tots a la cultura física i a l'Esport.

Cal tenir en compte també que a partir de l'1 de gener de 1993, el món de l'esport també sofrirà les conseqüències de la lliure circulació dels esportistes. Actualment, existeixen reglaments nacionals que limiten la possibilitat de llicenciar als atletes procedents d'altres països de la Comunitat Europea. Des de 1990 es reconeixen als 12 països membres els diplomes esportius d'ensenyament superior que tinguin una duració mínima de tres anys. Aquesta directriu no reconeix el conjunt de totes les professions relacionades amb l'esport.

Segons apunten alguns experts, s'hauria de tendir cap a una unificació legislativa de tots els estats perquè els interessos nacionals no ensopeguessin amb les directrius donades per la Comunitat Europea en matèria esportiva.

Davant aquesta situació i també amparant-nos en la legitimitat que com a govern autònom ens atorga l'Estatut d'Autonomia de desenvolupar al màxim les competències que tenim, la Conselleria de Cultura creu convenient elaborar la llei de l'esport balear.

PRINCIPIS DE LA LLEI.

La llei de l'esport tindrà com a objectiu primordial la de fomentar, coordinar i regular la pràctica esportiva arreu de la Comunitat Autònoma.

Els àmbits sobre els que regularà són els següents:

* Administració autonòmica, insulars i locals.

* Disciplina esportiva.

* Infraestructura esportiva (instal·lacions)

* Associacionisme esportiu (clubs, associacions, entitats i agrupacions)

* Federacions.

* Assistència i protecció dels drets de l'esportista.

* Pràctica esportiva d'alt nivell.

* Investigació i ciències aplicades a l'esport.

* Regulació dels espectacles esportius.

* Competicions.

*****

EXPOSICIO

Sota el títol **Les juguetes de les padrines**, la conselleria de Cultura, Educació i Esports presenta, del 8 al 31 d'octubre a la Casa de Cultura, una exposició de juguetes de porcellana, cartó o llauna pertanyents a una de les col·leccions més grans de l'Estat espanyol tant pel nombre de les peces com per la seva amplitud temàtica.

La col·lecció que s'exposa íntegrament, consta de dos mil peces entre cotxes de llauna, cavalls de cartó, automàtes, trencaclosques, pepes o jocs de taula. Algunes d'aquestes peces estan també localitzades a museus europeus de juguetes internacionals com a París, Londres, Holanda i Alemanya.

L'exposició ha estat una iniciativa de la Comissió Interdepartamental de la Dona que presideix la consellera Maria Antònia Munar i pretén ser una mostra representativa de les juguetes dels nostres avantpassats, de les nostres mares i àvies, per poder comparar amb les juguetes actuals i extreure'n conclusions.

Òbviament, una de les finalitats de les juguetes és preparar els nins per a les funcions que hauran de dur a terme quan siguin grans. Els papers que ha assumit fins ara la dona i l'home estan estipulats i, clarament, diferenciats per la societat consegüentment aquest fet es plasma a la col·lecció.

La coeducació actual, nins amb nines, i els corrents pedagògics més recents han influït els fabricants a reduir les diferències entre les juguetes destinades a un o altre sexe, la qual cosa fa que el tipus de jugueta actual sigui més didàctic i igualitari.

L'exposició consta de deu vitrines de fusta, cobertes de metacril·lat amb un prestages de vidre. També s'exposa una casa de pepes i juguetes grans com cuinetes de fundició, mentre que en les parets pengen quadres amb retallables, trencaclosques, cromos, fotografies i postals.

La col·lecció exposada pertany a un particular i el resultat de quinze anys de treball i restauració de peces localitzades a diferents punts de la geografia espanyola, principalment a Mallorca. També la componen diverses donacions de particulars que han col·laborat en la restauració.

HISTORIA D'UNA EXPOSICIO.

Una tercera part d'aquesta exposició ha estat oberta al públic l'any 1987, en el Claustre de Sant Antoniet, també sota el patrocini de la Conselleria de Cultura, Educació i Esports. La mostra va tenir un gran afluència de públic, uns deu mil visitants, al marge dels alumnes de quaranta escoles.

Durant aquest mes d'abril de 1987, la col·lecció fou exposada a la torre de ses Puntes de Manacor, organitzada per l'Ajuntament de Manacor, i, el mes d'abril de 1988, a la Capella de la Misericòrdia.

Les causes de l'èxit de les exposicions les hem de buscar l'encant i la màgia de la jugueta antiga que arriba al sentiment de tot tipus de gent, ja siguin adults o nins. L'adult es recrea en la contemplació de les juguetes que ha acompanyat la seva infància, i el nin descobreix la forma de jugar dels pares o dels avis.

Sa Farola Orelluda

- Què tal, com nos trobam?
 - Estic morta, per venir a sa botiga he de fer un circuit que acab nebertada.
 - Un circuit!, o fas carreres?
 - Fotre, o no t'has temuda que nos han de posar ses aigos i en ses putes síquies nos han deixat tots es carrers enlaine, que per arribar a part o banda he de fer més voltes que un ca pun. I damunt nos tocaran sa butxaca.
 - I a sa fulleta deien que en Canyelles ho pagaria!
 - Que putes saben aquests de sa fulleta de munyir es gall per sa cresta, se pensen que ho saben tot i sempre fan ets ous en terra.
 - Calla, que són ets únics que diven ses venitats.
 - Lo que a tu t'agraden perque són des teus, saps si t'haguessin ferida qualque pic, canviaries de cartet.
 - Res no en parlem pus, que naltros dues som com es politics, tant nos es repinyan-mos com calgar-mos aplegades.
 - Per cert, que has anar a quaitar a s'aljub?
 - Si que hi he anat, vaig esser sa primera.
 - I ho crec bé! per tot has d'aficar es nas, i que hi trobares?
 - Què és una preciositat, t'assegur que hi haurà un bon depòsit.
 - Idò que te penses, si haguessin entrat es teus a ses primeres eleccions ara no tendríem per posar-hi s'aigo, perque vanen dir que hi farien una sala de festes.
 - No diguis pandalades!
 - Pandalades? ho sé ben cert que ho deien, fixa't si hi estaven segurs que guanyarien perque...
 - Res, i s'aigo tarrateix no senà de franc l'hauem de pagar, i tu, què saps d'on la durar?
 - Punyeta! o no has sentit s'aigada que han trobat per devers es camí de Calderitx?

- Sí, però i aquesta aigo qué no és per sa Marineta?
 - Mal te toc gota!, Sempre vas en so darrer tren! no i és raro que no t'en temessis perque hi va haver paciències i xampany per tothom.
 - Ja me sap greu.
 - I ho crec bé, perque en parlar de sa parxada sempre n'ets, no i t'assegur que en sortia d'aigo, en va brollar tres dies i tres nits sense turar-se.
 - I aquesta aigo a on anava?
 - I a on havia d'anar, cap a s'avenc des camp.
 - Bona tudadissa! jo que tenc sa cisterna buida, m'hagués anat ben bé.
 - O no ginares sa canal s'altre dia?
 - Quan anava a girar-la, fa fer un llamp i un tno que me vaig quedar sembrada, m'en vaig haver d'anar a s'escusat d'es susto.
 - A jo que me va espernyar sa televisió!
 - I a jo sa gelera.
 - De res nos serveix tenir "pararrayos", cada vegada que hi ha tempestat fot totes ses televisions des poble.
 - Sí, t'assegur que es sinever hi fa uns bons jornals darrera es trons.
 - I qui és es sinever?
 - Es que arregla ses televisions, i a tu qui la t'arregla?
 - Jo vaig llegir que quan fa llamps, l'han de desexufar, mai he tengut una averia.
 - Idò a jo m'agrada tenir-la sempre enxufada, saps que és de viciós!
 - I ho crec tu con tal de passar gust.
 - Tot ho agafes pes cap que crema, se cert que t'has de confessar cada setmana.
 - Cada setmana no! , cada vegada que hi ha confés, perque t'assegur que hi fan poques passades.
 - Fosca, mentres no tenguem capella propi, nos haurem de conformar.

SOLUCIONS ALS PASSATEMPS

LLETRES CREUADES

A) T. B) Cel. C) Rabat. D) Repicar. E) Capó. Olap. F) Moliner. G) Sàlic. H) Rio. J) M

1) C. 2) Ram. 3) Repòs. 4) Capolar. 5) Tebi. Ilim 6) Lacònic 7) Talec 8) Rar 9) P

LLETRES BARREJADES

M	E	N	E	N	D	E	Z	O	A
B	Y	H	J	K	G	R	R	I	R
A	N	M	V	F	D	E	R	A	S
R	A	B	C	V	N	R	S	Z	D
C	M	L	P	O	E	S	D	E	T
E	E	R	B	V	A	O	K	T	Y
L	L	R	E	N	U	C	F	R	E
O	A	H	N	M	R	I	B	O	T
C	C	E	C	A	N	E	T	E	I
E	B	V	H	U	R	S	L	K	O

TEST CULTURAL

- 1) Sis
- 2) Molí d'En Rigo
- 3) Molí d'En Guillem Gener
- 4) 1789
- 5) molí d'En Rigo

- Per cert, que ja no passen es de sa basuna?
 - Per ca nostra sí!
 - Idò per ca nostra d'ençà que tenim es carrers enlaine no passa.
 - Idò protesta a n'es teu batle.
 - Es que no se perque no posen contenedors, per tots es pobles de sa Mancomunitat n'hi ha, i naltros amb en Toni que és es president i hauríem d'esser es que hauríem d'estar millon ja ho veus, bosses per tot, moixos i cans per damunt elles, és una porqueria!
 - Idò digue-li a n'es batle, no deies que tot ho feia tan bé?
 - Jo veig ses coses, no som com tú. Però ja que ho dius, faré de veurer-lo i li diré que ha de posar contenedors, ara ves a sebne tú si és competència seva.
 - Tu con tal que quedar bé, feries s'ullastre eabnancat.
 - Bé m'en vaig a llevar pals, perque t'assegur que amb aquesta siguiada no sé si hauré de tonnar emblanquinar i tot.
 - Alerta a caure dins s'aljub.
 - Això és lo que t'agradaria.